

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้แบ่งจำนวนกลุ่มอายุเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 123 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.9 รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้าง, พนักงานเอกชนและอาชีพรับราชการ, พนักงานของรัฐ, ธุรกิจส่วนตัว จำนวนกลุ่มละ 120 คน คิดเป็นร้อยละ 33.05 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 363 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่า

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.39$) จำแนกรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อันดับแรกคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.67$) อันดับ 2 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.28$) อันดับ 3 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.14$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.02$)

2.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.28$) และแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.42$) รองลงมา คือ ได้เสนอปัญหาของชุมชนเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี อยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.37$) ตามลำดับและอันดับสุดท้าย คือ ได้เข้าร่วมจัดลำดับความสำคัญก่อน/หลังของโครงการพัฒนาตำบลอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.03$)

2.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.14$) และแยกพิจารณาเป็น

รายชื่อ พบว่า อันดับแรก คือ ให้ความร่วมมือกับ อบต. ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.25$) รองลงมา คือ ได้เข้าไปร่วมพิจารณาเปลี่ยนแปลงแผนงานเมื่อเห็นว่าไม่เหมาะสม โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.14$) ตามลำดับและอันดับสุดท้าย คือ เคยเป็นเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.96$)

2.1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.67$) และแยกพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อันดับแรก คือ ได้รับความช่วยเหลือจาก อบต. ในโครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณูปโภค การศึกษา ศาสนา งานประเพณีต่างๆ โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.74$) รองลงมา คือ การใช้งบประมาณของ อบต. ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.64$) ตามลำดับและอันดับสุดท้าย คือ การดำเนินงานของ อบต. ทำให้คุณภาพชีวิตของท่านดีขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.20$)

2.1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.02$) และแยกพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อันดับแรก คือ เคยติดตามการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.14$) รองลงมา คือ เคยเป็นกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตำบล โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.12$) ตามลำดับและอันดับสุดท้าย คือ ได้ร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน อบต. โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.84$)

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่า

การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two Way ANOVA) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติด้วยค่า F และค่าความน่าจะเป็นในการยอมรับสมมติฐาน sig. พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวม (sig. = 0.034, F = 2.639) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (sig. = 0.005, F = 3.779) เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง โดยภาพรวม จำแนกตามอายุและอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน 8 คู่

1. กลุ่มอาชีพเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.012)
2. กลุ่มอาชีพเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.017)
3. กลุ่มอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.009)
4. กลุ่มอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.008)
5. กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.037)
6. กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.026)
7. กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.040)
8. กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.005) และเมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตองด้านการประเมินผล จำแนกตามอายุและอาชีพเป็นรายคู่พบว่า แตกต่างกัน 9 คู่ คือ
 1. กลุ่มอาชีพเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับราชการที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.043)
 2. กลุ่มอาชีพเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.000)
 3. กลุ่มอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.000)

4. กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 18-40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.010)

5. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.000)

6. กลุ่มอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.000)

7. กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.000)

8. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.001)

9. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมแตกต่างกับอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญ .05 (sig = 0.002)

4. ข้อเสนอแนะและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอหนองเข็ง จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

4.1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าประชาชนมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการเสนอแนะทางหรือวิธีการที่จะได้งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในแผนที่กำหนดไว้ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาคมหมู่บ้านมากกว่านี้ ควรมีการดำเนินงานตามที่เสนอในแต่ละปีให้ครบทุกโครงการ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนใหญ่จะให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจแทน

4.2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่าประชาชนมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ คณะผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ตัวแทนที่ประชาชนคัดเลือกเข้ามา ร่วมประชุมประชาคมทุกครั้ง เพื่อให้การประชุมประชาคมมีความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการเสนอโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนว่ามีท่านผู้บริหารรับทราบถึงปัญหาของประชาชนที่เสนอมา ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะ

ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนทราบก่อนแล้วเสร็จ ควรแต่งตั้งประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อบต.ควรให้ความรู้และรายละเอียดถึงการนำไปปฏิบัติรวมถึงผลที่ได้รับหลังจากนำไปปฏิบัติ ควรแจ้งให้ทราบก่อนการดำเนินงานโครงการ 3 วัน

4.3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่าประชาชนมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ถนนในการสัญจรไปมาสะดวกมากยิ่งขึ้น และมีไฟฟ้าส่องสว่าง และระบบประปาใช้ได้ ควรเน้นกิจกรรมที่เห็นผลชัดเจน มีประโยชน์อย่างยั่งยืนตลอดไป ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์ตามโครงการ/กิจกรรมที่ได้จากการดำเนินงานของแผนสามปีอย่างทั่วถึง ควรจัดสรรงบประมาณให้แต่ละหมู่บ้านอย่างทั่วถึง และพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มากกว่านี้ ได้รับพันธุ์ต้นไม้มาปลูกสองข้างทางให้มีภูมิทัศน์สวยกว่าเดิมในพื้นที่ตำบลสันป่าตอง

4.4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าประชาชนมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการประเมินโครงการ/กิจกรรม การประเมินส่วนใหญ่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะเป็นผู้ประเมินโครงการ อบต.ควรจัดตั้งคณะทำงานในภาคประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมของ อบต. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของ อบต. ให้ประชาชนทราบ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงผลการประเมินการทำงาน ของ อบต.

สรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง ควรมีการพัฒนา ดังนี้ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะได้งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุในแผนที่กำหนดไว้ให้ตรงตามความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เร่งพัฒนาให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในด้านการประเมินผลเพื่อให้มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน อบต.และควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากที่สุดด้านอุปโภค บริโภค สาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทําแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่น่าหยิบมาอภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทําแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทําแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า

1. ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลทั้งขาดกระบวนการหรือขั้นตอนการควบคุมการดำเนินงานของ อบต. ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการติดตามและประเมินผล
2. ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาและไม่ค่อยสนใจต่อกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน การเข้าร่วมประชุมในการจัดทําแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามเพราะคิดว่าเป็นเรื่องของส่วนราชการ ไม่เกี่ยวกับตน และงานตนสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด จึงไม่ได้ร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน อบต.
3. ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทําแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เพราะคิดว่าเป็นเรื่องยากจึงไม่เคยตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของ อบต.
4. ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการประเมิน โครงการ/กิจกรรม จึงไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้อง จากเหตุผลดังกล่าว จึงน่าจะเป็นสาเหตุให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทําแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร แสงศรี (2553 : 35-54) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทําแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา

โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย จากผลการศึกษาคั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา อยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และความสำคัญของแผนพัฒนาตำบลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฤทธิ์ ปนารักษ์ (2540 : 42) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อบต. ในเขตอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อายุที่แตกต่างกันของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีผลทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาตำบลแตกต่างกัน โดยที่สมาชิกที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีระดับการมีส่วน ร่วมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และจากผลการวิจัยที่น่าหยิบมาอภิปรายอีกด้านคือ ด้านการมีส่วนร่วม ในผลประ โยชน์ที่แยกเป็นรายข้อแล้วพบค่าเฉลี่ยมากที่สุดพบว่าประชาชนส่วนมากได้รับการ อำนวยความสะดวกจากองค์การบริหารส่วนตำบลเรื่องระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้าส่องสว่าง ที่ประชาชนมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันและตรงตามความต้องการนั้นตรง ตามนโยบายของผู้บริหารว่า “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก สังคมเป็นสุข” ซึ่งผลการศึกษาใน ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่ดีและควรส่งเสริมในด้านการมีส่วนร่วมในผลประ โยชน์ให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดประ โยชน์สุขแก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความพร้อมในด้าน ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหาร ส่วนตำบล และสถานภาพทางสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การเข้ามามีส่วน ร่วมในแต่ละขั้นตอนของประชาชนส่วนมากจะผ่านตัวแทนหมู่บ้านทำให้ประชาชนให้ความ สนใจในรายละเอียดน้อยลง

สมมติฐานข้อที่ 2 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพของประชาชนที่ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอ นาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง โดย ภาพรวม (sig. = 0.034, F = 2.639) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลพบปฏิสัมพันธ์ จำแนกตามอายุ (sig.=0.005, F=5.375) และจำแนกตามอายุและอาชีพ (sig.=0.005, F=3.779) จากผลการวิจัยจำแนกตามอายุและอาชีพพบว่า

2.1 โดยภาพรวม พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีทั้งนี้กลุ่มอายุและกลุ่มอาชีพมีบทบาทไม่เหมือนกัน สาเหตุเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในแต่ละวัยแต่ละอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีที่แตกต่างกัน มีความสนใจและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.2.1 พบปฏิสัมพันธ์จำแนกตามอายุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (Sig.=0.005) อายุที่แตกต่างกันของประชาชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม สาเหตุเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปไม่ได้ไปทำงานต่างจังหวัดและอยู่บ้านเลี้ยงหลานและทำอาชีพเกษตรกรรม รวมไปถึงอาชีพเสริมที่แต่ละบุคคลนึกเพื่อเป็นการเสริมรายได้ จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

2.2.2 พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (Sig.=0.005) เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.70$) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดเมื่อทดสอบรายคู่แล้ว สาเหตุเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า อาชีพแต่ละช่วงอายุมีพื้นหลังแนวคิดและประสบการณ์ที่ต่างกัน อาทิ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว และผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม เมื่อพิจารณาจากการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD แสดงให้เห็นว่า มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งบทบาทของแต่ละอายุในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลโครงการและกิจกรรม ก็พบว่ามีความแตกต่างกัน จากเหตุผลดังกล่าว จึงน่าจะทำให้ประชาชนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต เมด (George Herbert Mead) การรับรู้บทบาท (Role - taking) ทำให้เราทราบความหมายและความตั้งใจของผู้อื่นและสามารถตอบสนองในการปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่น ได้เป็นอย่างดีและสอดคล้องกับทฤษฎีของ โคเฮนและอัฟฮอฟ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff, 1977) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปในขั้นตอนการวางแผนและตัดสินใจไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจและวางแผนได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้การวางแผนและตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วย การวางแผนและตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของการรับผลประโยชน์ และ

การตรวจสอบและประเมินผล ใน กิจกรรมพัฒนาด้วย จะเห็นว่าการวางแผนและตัดสินใจนั้น เกี่ยวข้องเกิดมาโดยตรงกับการปฏิบัติ และก็ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และการตรวจสอบและ ประเมินผลด้วยนอกจากนี้ก็จะมีผลสะท้อนกลับจากการตรวจสอบและประเมินผลและการ ปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย

สรุปได้ว่า โดยภาพรวมพบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง ดังนั้นควรจะมีการ ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีว่ามีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างไรเมื่อ ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และในส่วนของกรมมีปฏิสัมพันธ์โดยภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คืออาชีพเกษตรกรรมอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.74$) ดังนั้นควรส่งเสริมให้ ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรมที่มีอายุน้อยกว่า 60 ปี และอาชีพอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมาก ยิ่งขึ้นเพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตองได้มี บทบาทและเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าเดิมและมีประสิทธิภาพตรงตามความ ต้องการของประชาชนมากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ผลศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.02$) ดังนั้นควรดำเนินการ ปรับปรุงดังนี้

1.1.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสของการ บริหารงาน อบต.เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนพร้อมทั้งสร้างกระบวนการ การ ตรวจสอบภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการจัดทำแผนพัฒนา สามปีควรที่จะคำนึงถึงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ชุมชน ทั้งในด้านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการจัดกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง พัฒนาศักยภาพวิทยากร กระบวนการในชุมชน และส่งเสริมช่วยเหลือในการให้ความรู้กับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีที่

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้กระบวนการหรือขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลมีตัวแทนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมและประเมินผล ดังนั้นควรส่งเสริมงานพัฒนาอย่างจริงจังและให้ความสำคัญ

ในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น จะทำให้เกิดพลังความคิดและพลังความสามัคคีเชื่อมั่นและเกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมและทำงานพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน

1.1.3 ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน ควรคำนึงถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่ในหมู่บ้านซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวแปรที่มีปฏิสัมพันธ์กันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเป็นอย่างมาก

1.1.4 ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ควรส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง กำหนดเวลาและสถานที่อย่างเหมาะสม มีความสะดวกต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้นและควรจัดทำแหล่งสนับสนุนความรู้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เช่น จัดบอร์ด แผ่นพับ เสียงตามสาย และให้ความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

1.2 ผลศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับอาชีพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง โดยภาพรวม (sig. = 0.034, F = 2.639) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (sig.=0.005,F=3.779) ดังนั้นควรดำเนินการดังนี้

1.2.1 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการประเมิน โครงการ/กิจกรรม การประเมินส่วนใหญ่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะเป็นผู้ประเมินโครงการ จึงควรส่งเสริม

งานพัฒนาอย่างจริงจังและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของตัวแทนภาคประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้นๆ

1.2.2 อบต.ควรจัดตั้งคณะทำงานในภาคประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการและทักษะที่หลากหลาย พร้อมกับพัฒนาความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งของชุมชน

1.2.3 มีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมของ อบต. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับกระบวนการพัฒนา เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

1.3. ผลศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1.3.1 คณะผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ตัวแทนที่ประชาชนคัดเลือกเข้ามา ร่วมประชุมประชาคมทุกครั้ง เพื่อให้การประชุมประชาคมมีความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการเสนอ โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนว่ามีท่านผู้บริหารรับทราบถึงปัญหาของประชาชนที่เสนอมาน

1.3.2 ถนนในการสัญจรไปมาสะดวกมากยิ่งขึ้น และมีไฟฟ้าส่องสว่างรอบหมู่บ้านเพื่อความปลอดภัยในชีวิต และมีระบบประปาใช้อย่างสะดวกสบาย

1.3.3 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการประเมิน โครงการ/กิจกรรม การประเมินส่วนใหญ่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะเป็นผู้ประเมิน โครงการ ทำให้การประเมินผลโครงการนั้นขาดการมีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และทั่วประเทศ เพื่อให้ผลการวิจัยเกิดประโยชน์ สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหาร อบต.อย่างแท้จริง